

Skriftlig høringsinnspill fra NHO Elektro

Høring: Representantforslag om raskere utbygging og bedre utnyttelse av kraftnettet

Innspillsdato: 20.03.2026

Hørings svar fra NHO Elektro: Dok 8:156 S (2025–2026)

Hørings svar – Dokument 8:156 S (2025–2026)

Raskere utbygging og bedre utnyttelse av kraftnettet

Innledning

NHO Elektro har om lag 2.000 medlemsbedrifter som bygger og drifter elektrisk infrastruktur og installerer de tekniske systemene som gjør bygg, industri og datasentre i stand til å fungere. Medlemsbedriftene har over 35.000 ansatte og mer enn 6.000 løpende lærekontrakter.

Vi takker for muligheten til å gi innspill til representantforslaget.

NHO Elektro deler forslagsstillernes grunnleggende analyse: Strømnettet er i dag en flaskehals for elektrifisering, industrietablering og sikring av nok kapasitet til fremtidens behov. Representantforslaget reiser viktige spørsmål om nettregulering, konsesjonsprosesser, fjernvarme, datasenterhåndtering og KILE-ordningen.

Vi kommenterer nedenfor forslagene nr. 2 og 4 til 8.

Forslag 2: Tilknytning, modenheitskriterier og konsesjonsordning. Likebehandling av datasenter med andre større kraftforbrukere

NHO Elektro støtter en evaluering av modenheitskriteriene og en utredning av nasjonalt konsesjonssystem for større kraftforbrukere. Vi vil imidlertid understreke at en slik gjennomgang må ta utgangspunkt i norske styrker og muligheter, ikke defensiv skepsis til datasenterindustrien, en industri Norge er særlig godt posisjonert for.

Norge har alle forutsetningene for å bli et knutepunkt for europeisk datalagring og KI-prosessering: ren og rimelig vannkraft, et av Europas mest stabile kraftsystemer, kjølig klima som reduserer kjølebehovet, og fagarbeidere og leverandører i verdensklasse.

Det strategiske perspektivet er verd å fremheve: slik norsk gass gir geopolitisk tyngde, kan norsk digital infrastruktur gi europeiske naboer en direkte egeninteresse i norsk stabilitet. Regjeringen har i sin datasenterstrategi slått fast at lagring av norske data på norsk jord er en forutsetning for digital suverenitet og nasjonal beredskap. Det er riktig – og det bør forplikte politikken til å tenke offensivt.

Debatten om datasentre og kraftforbruk har vært unødvendig defensiv. Databehandling kan flyttes i tid og sted, noe som gir netteiere fleksibilitet. Store aktører med høy investeringsevne kan bidra til utbygging av nett og produksjon som også kommer annet næringsliv og husholdninger til gode.

Når det gjelder modenetskriteriene, er bekymringen for at de premierer datasentre på bekostning av tradisjonell industri relevant, men må vurderes balansert. En evaluering bør sikre:

- At kriteriene er nøytrale på tvers av næringstyper og faktisk skiller mellom modne og umodne prosjekter basert på samfunnsøkonomisk prioritet, ikke prosjektenes administrative kapasitet til å oppfylle formalkrav.
- At en nasjonal datasenterpolitikk gjør bevisste valg: hvilke etableringer gir størst samfunnsnytte, best beredskapseffekt og mest verdiskaping for norske leverandører og lokalsamfunn
- At reservasjonsleie i nettkøen vurderes som et supplerende virkemiddel for å motvirke strategisk kø-posisjonering, uavhengig av bransje.

Forslag 4: Investeringsbehov, nettleie og reform av inntektsrammemodellen

NHO Elektro støtter fullt ut forslaget om å utrede investeringsbehovet frem mot 2035 og 2040, og om å justere inntektsrammemodellen slik at den legger til rette for økte investeringer og proaktiv utbygging. Dette er i tråd med det vi har fremmet konsekvent siden høringsvaret til NOU 2022:6 Nett i tide, og i innspill til RME.

Dagens inntektsrammeregulering ble utformet for å utnytte overkapasitet som hadde bygget seg opp under tidligere avkastningsregulering. Situasjonen er nå den motsatte: kapasitetsmangel er den sentrale utfordringen. En modell som belønner kostnadseffektivitet innen historiske rammer, men som økonomisk straffer nettselskaper som investerer foran etterspørselen, er ikke egnet for denne virkeligheten.

En reform må hvile på følgende prinsipper:

- Nettselskaper som investerer proaktivt i kapasitet som møter forventet etterspørsel, må belønnes – ikke straffes – i reguleringsmodellen. Incentiv til forskuddsvis utbygging i egnede områder er et riktig grep.

- Investeringer i smart overvåknings- og styringsteknologi må verdsettes i IR-reguleringen på linje med fysiske nettanlegg, for å øke teknologiadopsjon.
- Forbrukerfleksibilitet og distribuert lagring bør sidestilles med nettinvesteringer i reguleringen. NVEs studier peker på et potensial for lastreduksjon på mellom 2 000 og 5 900 MW i toppplasttime – et potensial dagens regulering ikke utløser.
- Nettselskapenes effektivitetsscore bør justeres for elektrifiseringsgrad, slik at de ikke straffes for å ha mange kunder med høyt effektbehov og lav brukstid.

Forslag 5: Digitalisering, sensorikk og drift med mindre marginer

NHO Elektro støtter at nettselskaper påskynder digitaliseringen, tar i bruk sensorikk og får retningslinjer for å drifte nettet med noe mindre marginer i perioder. Dette er et kostnadseffektivt alternativ til nye nettanlegg.

Det er imidlertid en nødvendig forutsetning at investeringer i smart overvåknings- og styringsteknologi må verdsettes gis regulatorisk uttelling – noe dagens IR-regulering ikke gjør fullt ut. Uten slik uttelling er det ikke mulig å forvente at nettselskaper prioriterer teknologiadopsjon over fysiske nettinvesteringer. Forslag 5 og forslag 4 må ses i sammenheng: det nytter lite med retningslinjer for å «kjøre nettet hardere» om reguleringsmodellen ikke belønner teknologien som gjør det forsvarlig.

Våre medlemmer leverer og installerer nettopp denne teknologien – overvåkingssystemer, sensorløsninger, digitale verneanlegg og styringssystemer. Et marked for disse løsningene forutsetter at nettselskapene faktisk har incentiv til å kjøpe dem.

Forslag 6: Forbruksfleksibilitet, fleksibilitetsmarkeder og tilknytning på vilkår

NHO Elektro støtter forslaget om å legge til rette for økt forbruksfleksibilitet, videreutvikle fleksibilitetsmarkeder og øke bruken av tilknytning på vilkår. Dette er kjernen i en fremtidsrettet kraftsystemstrategi.

Smart styring av laster i bygg – oppvarming, elbillading, batterier og bygningsautomasjon – gir nettselskaper tilgang til fleksibilitet uten nye nettanlegg. Potensialet er betydelig. NVEs studier indikerer en mulig lastreduksjon på 8–24 prosent av Norges maksimallast i toppplasttiden. Teknologien er tilgjengelig og moden. Det som mangler er regulatoriske rammer som utløser den.

Når det gjelder køavgift for ubenyttet reservert kapasitet: Vi støtter at dette utredes. En slik mekanisme vil gi sterkere insentiver til å benytte reservert kapasitet og motvirke strategisk køposisjonering. Ordningen bør utformes slik at den treffer umodne prosjekter uavhengig av bransje,

uten å skape unødige barrierer for næringslivsaktører ned legitime og gjennomførbare prosjekter.

Velfungerende prissignaler til forbrukerne er en forutsetning for at fleksibilitetsmarkeder og forbrukstilpasning skal virke etter hensikten. Vi har merket oss forslaget fra Høyre, MDG og Venstre i Dokument 8:71 S (2025–2026) om en ekstern og uavhengig evaluering av Norgespris. At forslaget ikke får flertall nå, fjerner ikke behovet.

Vi oppfordrer Stortinget vurdere om dette er en egnet anledning å be regjeringen gjennomføre en slik evaluering. En evaluering må vurdere flere spørsmål. Men ett av disse spørsmålene er hvordan Norgespris nøytraliserer prissignalene fra strømprisen til husholdningene, og dermed hemmer en ønsket mer effektiv nettutnyttelse. Og dermed risikerer de øvrige tiltakene i representantforslagets forslag 6 å ikke gi ønsket effekt.

Forslag 7: Færre nettselskaper og mer effektiv drift

NHO Elektro støtter en gjennomgang av selskapsstrukturen i nettsektoren. Dagens nettselskaper varierer betydelig i størrelse, kompetansemiljøer og kapitaltilgang. Større enheter vil generelt være bedre rustet til å håndtere digitalisering, investeringer, rekruttere relevant fagkompetanse og høste gevinster av stordrift.

Vi vil imidlertid påpeke at konsolidering i seg selv ikke løser utfordringene i drift og i leverandørmarkedet, som er vår hovedinteresse. Velfungerende konkurranse i nettentrepriser forutsetter at nettselskapene i langt større grad benytter det åpne markedet fremfor å utføre prosjekter i egenregi.

Nettselskaper som gjennomfører prosjekter internt, påfører kundene unødige merkostnader og svekker det leverandørmarkedet som er nødvendig for å gjennomføre energi- og klimaomstillingen, og dessuten bidra til samfunnets sikkerhet og robusthet.

Våre medlemmer rapporterer om manglende oppdragsvolum, uforutsigbarhet og at nettselskapene i økende grad utfører prosjekter internt. Kostnadseffektive nettinvesteringer oppnås best ved å legge oppdraget ut i det åpne markedet.

Vi anbefaler at en gjennomgang av antall nettselskaper også kombineres med tydeligere krav til nettnøytralitet. Et krav om eiermessig skille mellom monopolvirksomhet og konkurranseutsatt virksomhet vil fjerne insentivene til konkurransehemmende adferd. Vi har fremmet dette konsekvent siden 2014. Inntil spørsmålet er avklart, bør gjeldende krav til funksjonelt skille bevares og skjerpes. Vi ber komiteen inkludere dette perspektivet i sin behandling.

Forslag 8: Fjernvarme og nettkapasitet

Forslagsstillerne ber om en helhetlig gjennomgang av fjernvarmesektorens bidrag i energisystemet og av finansieringsmodellen. NHO Elektro støtter en slik analyse, men har også noen råd om hva den må inneholde.

Fjernvarme kan i noen tettbygde områder med sammenfallende varmebehov bidra til å avlaste kraftnettet. Denne effekten er imidlertid avhengig av faktisk etterspørsel og økonomien i det konkrete prosjektet. Historisk har veksten i fjernvarme først og fremst kommet i nybygg der tilknytningsplikten allerede gjelder. Konvertering i eksisterende bygg krever investeringer som ofte ikke er lønnsomme for eier.

Nettavlastning kan også oppnås gjennom energisparing, lokal energiproduksjon og forbrukerfleksibilitet. En plan for avlastning av kraftnettet må være teknologinøytral og vurdere hele spekteret av løsninger – ikke peke på én teknologi som førstevalg.

Fjernvarme har allerede har svært gunstige rammebetingelser sammenlignet med konkurrerende løsninger: tilknytningsplikt i konsesjonsområder, naturlig monopol uten leverandørbytte, investeringsstøtte fra Enova på rundt 20 prosent av investeringskostnadene, og en fordelsfordeling i energimerkesystemet for bygg. Fjernvarmesektoren mottar allerede store subsidier. Å pålegge nettselskapene en plikt til å dirigere kunder mot fjernvarme vil forsterke disse konkurransefortrinnene ytterligere.

NHO Elektro etterlyser dessuten bedre regulatorisk kontroll med fjernvarmesektoren før man ukritisk gir den en utvidet rolle. Fjernvarmeselskaper er konsesjonsbaserte monopoler, men i dag mangler myndighetene effektive verktøy for å vurdere kostnadsnivå og effektivitet. For strømmettet benchmarker RME selskaper, fastsetter normkostnader og setter inntektsrammer. En tilsvarende mekanisme finnes ikke for fjernvarme. Uten slik innsikt risikerer nye politiske tiltak å kompensere for ineffektivitet som burde vært ryddet opp i først.

En gjennomgang av fjernvarmens rolle må etter vårt syn inkludere:

- At en eventuell rolle for fjernvarme i nettavlastning vurderes på linje med andre teknologier, basert på livsløpskostnader, nytte for forbruker og samfunnsøkonomisk lønnsomhet.
- At NVE får i oppdrag å etablere et system for effektivitetsmåling av fjernvarmesektoren, etter modell fra nettreguleringen.
- At forslaget må modifiseres slik at det ikke innføres en plikt som reelt sett begrenser kundenes valgfrihet eller mulighet til å etablere ny virksomhet

Forslagsstillerne peker på at fjernvarme bør ses i sammenheng med fleksibilitetsmarkeder og lokal balansering. Det er et godt poeng. Det innebærer imidlertid også at fjernvarme må konkurrere på like vilkår med andre fleksibilitetsressurser – som lokal forbrukerfleksibilitet, bygningsautomasjon og energilagring – og ikke gis en privilegert rolle gjennom regulatoriske pålegg.

Avsluttende merknader

NHO Elektro støtter intensjonen i representantforslaget og deler vurderingen av at dagens reguleringsmodell ikke er tilpasset den situasjonen kraftsystemet befinner seg i. Vi vil avslutningsvis understreke tre overordnede hensyn:

- Leverandørmarkedet må styrkes. Et velfungerende, åpent entreprenørmarked er en forutsetning for at nødvendige nettinvesteringer kan gjennomføres kostnadseffektivt. Nettselskaper som velger egenregi svekker dette markedet og påfører kundene merkostnader.
- Teknologinøytralitet og forbrukernes interesser må ligge til grunn. Verken fjernvarmepolitikk, modenetskriterier eller fleksibilitetsordninger kan gi uberettigede fordeler til én teknologi. Konkurransen gir de beste løsningene for sluttbrukerne.
- Krav til kompetanse, HMS og seriøse arbeidsvilkår må operasjonaliseres og aktivt følges opp i alle nettentrepriser. Raskere nettutbygging kan ikke gjøres på bekostning av sikker og ansvarlig utførelse.

Takk for oppmerksomheten og NHO Elektro bidrar gjerne om det er spørsmål våre innspill.

Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 Oslo
Sentralbord: 23 31 30 50

Ansvarlig redaktør: Mona Mortensen Krane
Nettredaktør: Lars Henie Barstad